

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยา เรื่องระบบนิเวศ ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยและการอภิปรายผล ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบนิเวศ ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม

1.2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบนิเวศ ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม

2. อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยา เรื่องระบบนิเวศ ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยและแปรผลที่ได้ไว้ในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพความคิดสร้างสรรค์ จากค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ พิจารณาตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านและพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวม (จำนวนทั้งหมดนักเรียน 35 คน)

ความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียน	คะแนน สูงสุด	คะแนน ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับคุณภาพความคิด
1. ด้านความคิดคล่อง	55	27	45.85	7.19	สูง
2. ด้านความคิดยืดหยุ่น	26	9	16.54	5.08	ปานกลาง
3. ด้านความคิดริเริ่ม	14	6	9.60	2.16	ปานกลาง
ความคิดสร้างสรรค์ (รวมทั้ง 3 ด้าน)	87	47	72.11	11.17	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณภาพความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน และพิจารณาในภาพรวม ด้านความคิดคล่องมีระดับคุณภาพความคิดอยู่ในระดับคุณภาพสูง โดยมีค่าคะแนนความคิดคล่องอยู่ในช่วง 45.66 – 55.00 ด้านความคิดยืดหยุ่นมีระดับคุณภาพความคิดอยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดยืดหยุ่นอยู่ในช่วง 14.68 – 20.34 ด้านความคิดริเริ่ม มีระดับคุณภาพความคิดอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดริเริ่มอยู่ในช่วง 8.68 – 11.34 ส่วนระดับคุณภาพของความคิดสร้างสรรค์พิจารณาในภาพรวม พบว่า มีระดับคุณภาพความคิดอยู่ในระดับคุณภาพปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์อยู่ในช่วง 60.34 – 73.66 ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

1.2 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชา
ชีววิทยา เรื่องระบบนิเวศ ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคม

ตารางที่ 3 ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

จำนวนนักเรียนทั้งหมด (คน)	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน ที่ผ่านเกณฑ์ (คน)	ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์
35	40	28	80.00

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 เป็นจำนวน 28 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 35 คน คิดเป็นจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เป้าหมาย คือ ร้อยละ 80.00

2. อภิปรายผล

2.1 ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์

จากผลการวิจัย คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนทั้งหมด พิจารณาตามองค์ประกอบในแต่ละด้านพบว่า ด้านความคิดคล่อง มีค่าคะแนนเฉลี่ย 45.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7.19 แสดงถึงระดับคุณภาพของความคิดอยู่ในระดับคุณภาพสูง มากกว่าด้านความคิดยืดหยุ่น ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.08 และด้านความคิดริเริ่มมีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.16 ซึ่งองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 2 ด้านทั้งความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม มีระดับคุณภาพของความคิดอยู่ในระดับคุณภาพเดียวกัน คือคุณภาพความคิดระดับปานกลาง จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม กระตุ้นให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องมากที่สุด จากการพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 แผนการจัดการเรียนรู้นั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกคิด สืบค้น และตั้งประเด็นปัญหาสังคม คิดหาแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาสังคมและสืบค้นข้อมูลจากประเด็นปัญหาสังคมที่น่าสนใจซึ่งเป็นที่ยอมรับด้วยเหตุและผลของสมาชิกในกลุ่มและในห้องเรียน กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเรื่องที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จริงจากประสบการณ์ตรงของนักเรียนเอง นักเรียนสามารถที่จะเชื่อมโยงความรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เป็นสาระในชั้นเรียน มาใช้ในการพิจารณา คิดค้น และหาแนวทางหรือวิธีการที่แปลกใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้ ลักษณะของการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการเน้นกิจกรรมนอกสถานที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมสำคัญในการเรียนรู้ กระตุ้นการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน และจากการพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นถึงนักเรียนมีความอิสระในการคิดตั้งประเด็นปัญหาสังคมเอง (ปัญหาสังคมแบบปลายเปิด ครูไม่ได้ตั้งปัญหาไว้ล่วงหน้า ได้แก่ แผนที่ 1, 4 และ 5) นักเรียนสามารถสืบค้นและคิดประเด็นปัญหาสังคมเองตามความเห็นสมควรและเป็นที่น่าสนใจ และยอมรับภายในสมาชิกของกลุ่มจากการอภิปราย ได้แย้งกัน นักเรียนให้ความสนใจในการทำกิจกรรมกลุ่มทุกกลุ่มต่อประเด็นปัญหาสังคมที่กลุ่มได้คัดเลือกแล้ว ทำให้สามารถแสดงออกถึงความคิดคล่อง คิดเร็วได้มาก ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้แบบนี้ส่งเสริมความคิดคล่องได้ชัดเจน

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ในองค์ประกอบด้านความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่มนั้น พบว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ด้าน มีระดับคุณภาพของความคิดที่ระดับเดียวกัน คือ ระดับคุณภาพปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ ยังมีส่วนสำคัญที่ไม่สามารถการกระตุ้นถึงการแสดงถึงความสามารถในการคิดของนักเรียนทั้งการคิดยืดหยุ่นและการคิดริเริ่มได้ จากการพิจารณาถึงแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการเรียนรู้ที่ครูได้กำหนด

ประเด็นปัญหาสังคมไว้แล้วล่วงหน้า ได้แก่แผนที่ 2, 3 และ 6) พบว่านักเรียนสามารถแสดงความคิดคล่องได้น้อยลง ส่งผลถึงความสามารถในการคิดยืดหยุ่นและความสามารถในการคิดริเริ่มน้อยลงตามไปด้วย ทำให้ระดับคุณภาพความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่มอยู่ในระดับคุณภาพปานกลางและยังส่งผลถึงระดับคุณภาพของความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนทั้งหมด มีระดับคุณภาพความคิดอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ คือ 72.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.17 แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าผลค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนทั้งหมดจะอยู่ในช่วงระดับคุณภาพปานกลาง เมื่อพิจารณาคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นรายบุคคล มีนักเรียนที่ได้คะแนนความคิดสร้างสรรค์กระจายตัวห่างจากค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด และมีจำนวนนักเรียน 18 คน ซึ่งเกินกว่าครึ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 51.42 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ที่มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับคุณภาพสูง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคมทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับคุณภาพสูง

จากข้อมูลการสังเกตและบันทึกผลท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม ของ Carin (1997) พิจารณาทั้ง 5 ขั้นตอนสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนสามารถส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ได้ทุกชั้นซึ่งมีความแตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่ขั้นสืบค้น (search) เป็นขั้นตอนแรกที่กระตุ้นให้นักเรียนสามารถแสดงถึงความคิดคล่องได้มากที่สุด ถึงปัญหาทางสิ่งแวดล้อมจากข้อมูลที่นักเรียนได้สืบค้น และครูคอยให้คำชี้แนะ ทั้งนี้ การกระตุ้นที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ในกิจกรรมกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงออกได้อย่างเต็มที่ตามกลุ่มที่ตนสนใจปัญหาสังคม พบว่าขั้นตอนนี้ ส่งเสริมความคิดคล่องได้มาก แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นประเด็นปัญหาสังคมที่นักเรียนตั้งขึ้นเอง นักเรียนจะแสดงความคิดคล่องได้มากกว่าที่ครูกำหนดปัญหาสังคมไว้ล่วงหน้า ส่วนที่ขั้นที่ 2 ขั้นแก้ปัญหา (solve) เป็นขั้นที่ครูพึงให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อนักเรียนถึงการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในแนวทางแก้ปัญหา พบว่า ความคิดริเริ่มของนักเรียนเพิ่มสูงกว่าที่พบในขั้นที่ 1 คือขั้นสืบค้น เนื่องจากเป็นขั้นที่นักเรียนต้องหาวิธีการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่และเป็นที่ยอมรับของครูและเพื่อนในชั้นเรียน เพราะฉะนั้นนักเรียนต้องพยายามคิดหาแนวทาง วิธีการใหม่ เป็นไปได้ในการหาคำตอบ แต่กลับพบว่ามีจำนวนแนวทางน้อยแสดงถึงความคิดคล่องน้อย แต่แนวทางที่คิดของนักเรียน พบว่าความคิดของนักเรียนมีความริเริ่มมากกว่าในขั้นที่ 1 (ขั้นสืบค้น) ทั้งนี้เนื่องมาจากตัวแปรของแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้(ครั้งหนึ่ง) ของจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด ที่มีกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนสามารถคิดหาแนวทางจากประเด็นปัญหาสังคมที่ตนและกลุ่มให้ความสนใจใน โดยในแต่ละกลุ่มสามารถสืบค้นและคิดประเด็นปัญหาซึ่งพบว่ามีความซ้ำกันน้อยเมื่อเปรียบเป็นกลุ่ม

ในชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดนักเรียนแสดงความคิดริเริ่มมากกว่า แต่เมื่อเทียบกับจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหลือ อีก 3 แผนการจัดการเรียนรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูกำหนดปัญหาสังคมเดียวกัน ทั้งกลุ่ม) นักเรียนมีความสามารถในการคิดและหาจำนวนแนวทางหรือวิธีแก้ปัญหาได้มาก (ความคิดคล่องสูง) แต่มีความซ้ำกันสูงของการแสดงความคิดของคำตอบเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนทั้งกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ความคิดริเริ่มน้อยลง (ระดับคุณภาพของความคิดริเริ่มต่ำ) ทั้งนี้การที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มนั้นต้องให้เวลากับนักเรียนในการสืบค้นและคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรคหนึ่งในการจัดขบวนการทำกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน คือ เรื่องของเวลา โดยเฉพาะเรื่องของระยะเวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียน เช่น พบวันหยุดแล้วไม่มีการชดเชยในการเรียน ทำให้มีการทำกิจกรรมข้ามสัปดาห์หรือหลายวันที่ไม่ต่อเนื่อง ครูต้องกระตุ้นนักเรียนให้ทำกิจกรรมนอกเวลาเรียนอยู่เป็นประจำ ในขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 คือขั้นสร้างความรู้ (create) ขั้นตอนนี้ เป็นผลมาจากการขั้นสืบค้นและขั้นแก้ปัญหา แล้วพบว่าความคิดสร้างสรรค์ในขั้นตอนนี้ไม่ชัดเจน ขั้นตอนนี้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมน้อยกว่า 2 ขั้นแรกแล้ว ส่วนขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (share) ขั้นนำไปปฏิบัติจริง (action) พบว่านักเรียนแสดงออกถึงความคิดคล่องและยืดหยุ่นน้อย ส่วนด้านความคิดริเริ่มนักเรียนมีคุณภาพในการคิดต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม ใน 3 ขั้นตอนแรก เนื่องจากการแสดงความคิดถึงวิธีการ หรือแนวทางในการทำกิจกรรมมีความกันเป็นประจำ ในการทำกิจกรรมเมื่อเปรียบเทียบกับทุกๆ แผน และมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาน้อยเกินไปและความสามารถในการนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันหรือในโรงเรียนที่ไม่ชัดเจน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วแนวทางที่พบนักเรียนมักทำตามประสบการณ์เดิมและกิจกรรมที่พบเห็นมา เช่น การคิดและการนำเสนอหน้าชั้น โดยใช้ power point การใช้กิจกรรมได้วาทิ การเขียนรายงานแล้วนำเสนอหน้าชั้น การนำเสนอแบบโครงการ

2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาชีววิทยา เรื่องระบบนิเวศ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเทียบกับเกณฑ์เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา พบว่า จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และนักเรียนทั้งหมด 35 คน กำหนดจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ไว้ร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เป้าหมาย 28 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด แสดงว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนระหว่างกลุ่ม และสิ่งแวดล้อม มีการเชื่อมโยงความรู้เดิม โดยที่นักเรียนมีความรู้และทักษะที่เพียงพอที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ และเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีพฤติกรรมการเรียนรู้โดยนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง วางแผนแก้ปัญหาได้อย่างมีลำดับขั้นตอน สามารถนำเสนอสิ่งที่ตนพบให้ผู้อื่นเข้าใจได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนและการแก้ปัญหาอย่างมีความสุข

สอดคล้องกับ ชมพูนุช แพงวงษ์ (2550), ประหยัด โพธิ์ศรี (2550) อัมพวา รักบิดา, ฌรัฐวิทย์ พจนตันติ และทวี ทองคำ (2552) พบว่า จัดกิจกรรมตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่กำหนดไว้อย่างน้อยที่ร้อยละ 70 ขึ้นไป

และจากผลการวิจัยนักเรียนที่มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงมีความสัมพันธ์กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแนวทางเดียวกัน สอดคล้องกับ ชีรชัย เนตรณอมศักดิ์ (2538) ได้ศึกษาการสังเกตภาระงานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน